

Sygn. akt VI U 3347/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – st. sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2018 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołań: S. P. i P. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 9 marca 2015 r., numer (...),

z dnia 12 czerwca 2018 r., numer (...),

z dnia 9 marca 2015 r., numer (...)

z dnia 12 czerwca 2018 r., numer (...)

w sprawie: S. P. i P. M.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o odpowiedzialność osób trzecich za zaległości składkowe

I umarza postępowanie w sprawie z odwołania P. M. od decyzji

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 9 marca 2015r.,

II zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz

P. M. kwotę 6.000 (sześć tysięcy) zł tytułem zwrotu kosztów procesu

za obie instancje;

III umarza postępowanie w sprawie z odwołania S. P. od decyzji

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 9 marca

2015r. w zakresie, w jakim decyzja ta dotyczy odpowiedzialności za

zobowiązania płatnika Spółdzielni (...) z siedzibą w

B. z tytułu:

a) nieopłaconych składek na ubezpieczenia zdrowotne za okres od czerwca 2010 r. do sierpnia 2010 r. i odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 marca 2015 r. w wysokości 21.320,95 (dwadzieścia jeden tysięcy trzysta dwadzieścia 95/100) zł;

b) nieopłaconych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2009 r. do maja 2010 r. i odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 marca 2015 r. w wysokości 12 385,00 (dwanaście tysięcy trzysta osiemdziesiąt pięć) zł;

IV zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 9 marca 2015 r. nr (...) i 12 czerwca 2018 r. nr

(...) w ten sposób, że stwierdza, że S. P. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania płatnika Spółdzielni (...) z siedzibą w B. z tytułu:

a) nieopłaconych składek na ubezpieczenia zdrowotne za okres od września 2010 r. do maja 2011 r. w kwocie 42 727,51 (czterdzieści dwa tysiące siedemset dwadzieścia siedem 51/100) zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień 9 marca 2015 r. w wysokości 20 895,00 (dwadzieścia tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt pięć) zł oraz kosztami egzekucyjnymi

b) nieopłaconych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od czerwca 2010 r. do maja 2011 r. w kwocie 19 730,99 (dziewiętnaście tysięcy siedemset trzydzieści 99/100) zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień 9 marca 2015 r. w wysokości 10 147,00 (dziesięć tysięcy sto czterdzieści siedem) zł oraz kosztami egzekucyjnymi

c) kosztów egzekucyjnych powstałych w związku z nieopłaconymi składkami na ubezpieczenie społeczne.

V zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz S. P. kwotę 18.000 (osiemnaście tysięcy) zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Na oryginalne właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przeniósł na S. P. jako byłego członka zarządu Spółdzielni (...), odpowiedzialność za zobowiązania tego podmiotu z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 225.518,31 zł w tym 26.370,01 zł z tytułu kosztów egzekucyjnych za dochodzenie składek na ubezpieczenia społeczne; na ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2010 do maja 2011 roku - 82.823,56 zł; odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 marca 2015 roku - 42.215,95 zł, kosztów egzekucyjnych 8.211,40 zł; na FPiFGŚP za okres od grudnia 2009 roku do lutego 2011 roku - 41.295,99 zł, odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 marca 2015 roku - 22.532,00 zł; kosztów egzekucyjnych - 2.069,40 zł.

Decyzją z 9 marca 2015 r. wydaną na podstawie art. 108 §1, art. 107 §1, § 2, pkt 1,2 i 4 i art. 116a ustawy z 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2012, poz.749 zm.) w związku z art. 31, art.32 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz.121 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przeniósł na P. M. jako byłego członka zarządu Spółdzielni (...), odpowiedzialność za zobowiązania płatnika Spółdzielni (...) z siedzibą w B. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 29.353,31 zł w tym:

1. na ubezpieczenia społeczne:

- 8.915,70 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych

2. na ubezpieczenie zdrowotne:

- 2.640,70 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych

3 na Fundusz Pracy i FGŚP:

- 10.778,41 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres : 12/2009r. - 02/2011 r.

- 6.326,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 09.03.2015r.

- 692,50 zł - z tytułu kosztów egzekucyjnych.

Odwołanie od decyzji wniósł S. P. wskazując, iż w 2009 roku Spółdzielnia zaczęła mieć problemy ze spłatą niektórych zobowiązań i wówczas zlecił biegłemu rzeczoznawcy wykonanie operatu szacunkowego nieruchomości należnych do Spółdzielni, który główną nieruchomość wycenił na kwotę 5.590.000 zł. Pozostałe składniki majątkowe nie przedstawiały znaczącej wartości. Sprzedaż nieruchomości wymagała jednak zgody Walnego Zgromadzenia Członków, które takowej zgody nie wyraziło. W związku z dalszym pogarszaniem się sytuacji Zarząd Spółdzielni, podjął decyzję o jej likwidacji. W tym celu, zgodnie z zasadami wynikającymi ze Statutu Spółdzielni, odwołujący zwołał Walne Zgromadzenie członków Spółdzielni w celu podjęcia odpowiedniej uchwały. Walne Zgromadzenie wyraziło zgodę na otwarcie likwidacji i powołało go na likwidatora Spółdzielni (luty-marzec 2010 roku), po czym natychmiast podjął on działania mające na celu korzystne zbycie majątku Spółdzielni oraz ograniczenie generowanych przez nią kosztów. Mimo wielu starań ostatecznie sprzedaż nie doszła do skutku i dlatego podjął decyzje o postawieniu spółdzielni w stan likwidacji. W tym stanie rzeczy zdaniem odwołującego się nie zachodzą przesłanki do obciążenia go odpowiedzialnością za zadłużenie z tytułu nie opłaconych składek.

Odwołujący P. M. podniósł natomiast, iż na początku 2010 r. rzeczoznawca przeprowadził wycenę majątku Spółdzielni, którego wartość wówczas przekraczała wielokrotnie zobowiązania finansowe spółdzielni. Na tej podstawie zarząd przedstawił ówczesną sytuację finansową spółdzielni radzie nadzorczej, która zwołała walne zgromadzenie członków spółdzielni. W kwietniu 2010 r. walne zgromadzenie uchwaliło likwidację spółdzielni, powołując na likwidatora S. P., on zaś został z dniem 6 kwietnia 2010 r. został odwołany z funkcji członka zarządu spółdzielni.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 17 lutego 2016 roku zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że S. P. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania Spółdzielni (...) w B. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz FPiFGŚP wraz z odsetkami za zwłokę oraz z kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 225.518,31 zł (pkt 1) oraz zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego.

Podobnie wyrokiem z dnia wyrokiem z 7 kwietnia 2016r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zmienił zaskarżoną decyzję zgodnie z żądaniem P. M.. Apelację od obu tych wyroków wywiódł pozwany organ ubezpieczeń społecznych zaskarżając je w całości i domagając się zmiany poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, jak też zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokami z dnia 18.10.2016r. i 6.12.2016 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił zaskarżone wyroki i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniach wyroków wskazał, że odwołujący S. P. od dnia 1 marca 2002 roku do 23 marca 2010 roku pełnił funkcję prezesa zarządu Spółdzielni (...), po tej dacie ustanowiono go likwidatorem tego podmiotu. Do 31 grudnia 2015 roku likwidatorzy spółdzielni nie ponosili odpowiedzialności za zaległości składkowe tego podmiotu na podstawie art. 116a Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (zob. uchwała SN z dnia 11 lutego 2014 roku, I UZP 3/13, LEX nr 1433765). Ustawodawca rozszerzył odpowiedzialność za zaległości składkowe także na likwidatorów dopiero od 1 stycznia 2016 roku, wprowadzając przepis art. 116b Ordynacji podatkowej, który został dodany przez art. 417 pkt 2 ustawy z dnia 15 maja 2015 roku (Dz.U. z 2015 roku poz. 978).

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny przesądził, że S. P. nie odpowiada za zaległości składkowe Spółdzielni (...) wymagalne w czasie gdy pełnił on funkcję jej likwidatora.

Sąd Apelacyjny w obu uzasadnieniach wyroków uchylających sprawę do ponownego rozpoznania wskazał następnie, że dla rozstrzygnięcia sprawy kluczowe znaczenie miało ustalenie kiedy suma pasywów przekroczyła sumę aktywów Spółdzielni (...) i w związku z tym kiedy odwołujący (jako prezes zarządu Spółdzielni) winien zwołać walne zgromadzenie, tak by można było uznać, że zwołanie to nastąpiło we właściwym czasie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy w powyższym zakresie nie poczynił żadnych ustaleń, poprzestając na oczywistym - w świetle przywołanego orzecznictwa - stwierdzeniu, że odwołujący S. P. jako likwidator Spółdzielni nie odpowiada za zaległości składkowe tego podmiotu. Nie było także istotne czy sytuacja finansowa Spółdzielni uzasadniała postawienie jej w stan likwidacji i jak przebiegała procedura zgłoszenia likwidacji, tylko czy zachodziły przesłanki do ogłoszenia jej upadłości, a jeśli tak to kiedy one zaistniały i czy S. P. zwołując w marcu 2010 roku walne zgromadzenie spółdzielców przedstawił (...), która obrazowałaby faktyczny stan aktywów i pasywów tego podmiotu oraz uprawniałaby do podjęcia uchwały o postawieniu Spółdzielni w stan upadłości, a więc czy wyczerpywałaby znamiona starannego działania, wymaganego od członka zarządu, w sytuacji wystąpienia okoliczności uzasadniających ogłoszenie upadłości Spółdzielni (...).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kluczowe znaczenie miało ustalenie kiedy suma pasywów przekroczyła sumę aktywów Spółdzielni (...) i w związku z tym kiedy odwołujący S. P. (jako prezes zarządu Spółdzielni) winien zwołać walne zgromadzenie, tak by można było uznać, że zwołanie to nastąpiło we właściwym czasie. Sąd Okręgowy w powyższym zakresie nie poczynił żadnych ustaleń, poprzestając na stwierdzeniu, że odwołujący jako likwidator Spółdzielni nie odpowiada za zaległości składkowe tego podmiotu.

W związku z powyższym, na mocy art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny, uchylił zaskarżone wyroki i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w celu przeprowadzenia stosownego postępowania dowodowego, pozostawiając jednocześnie temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej (art. 108 § 2 k.p.c.).

Rozpoznając ponownie sprawę zgodnie z zaleceniami Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania i dopuścił, po ponownym przesłuchaniu odwołujących (zeznania-zapis protokołu rozprawy k. 240), dowód z opinii biegłego z dziedziny księgowości w celu ustalenia czy w toku postępowania upadłościowego Spółdzielni (...) w B. w likwidacji zostały zrealizowane wszystkie zobowiązania Spółdzielni (...) w B. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu zaległych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2009 r. do lutego 2010 r. w łącznej kwocie 10.778,41 zł bądź czy zostały zrealizowane w części, jeżeli tak to w jakiej, kiedy suma pasywów przekroczyła sumę aktywów Spółdzielni (...) w B. i w związku z tym kiedy odwołujący winni zwołać walne zgromadzenie tak by można było uznać że zwołanie nastąpiło we właściwym czasie (tzn. w ciągu dwóch tygodni od wystąpienia przesłanki do ogłoszenia upadłości Spółdzielni - czyli nadwyżki pasywów nad aktywami), czy zachodziły przesłanki do ogłoszenia upadłości Spółdzielni (...) w B. a jeżeli tak to kiedy one zaistniały i czy odwołujący S. P. zwołując w marcu 2010 r. walne zgromadzenie Spółdzielców przedstawił (...), która obrazowałaby faktyczny stan pasywów i aktywów tego podmiotu oraz uprawniałaby do podjęcia uchwały o postawieniu Spółdzielni w stan upadłości a więc wyczerpałaby znamiona starannego działania wymaganego od członka zarządu w sytuacji wystąpienia okoliczności uzasadniających ogłoszenie upadłości Spółdzielni (...) w B. oraz jaka była rzeczywista wartość nieruchomości należącej do Spółdzielni położonej w B. przy ulicy (...).

Biegły sądowy swojej opinii z dnia 6.01.2018 r. stwierdził, po analizie dokumentacji finansowej, że w toku postępowania upadłościowego syndyk masy upadłości zaspokoił Zakład Ubezpieczeń Społecznych, spłacając w 100% kategorię II (zabezpieczoną hipotecznie), spłacił także składki z tytułu FP i FGŚP za okres do maja 2010 r. Biegły odpowiadając na pytania Sadu wskazał, że nadwyżka wartości zobowiązań nad wartością aktywów nastąpiła w roku 2009 (opinia biegłego k.255-276).

Decyzją z dnia 12.06.2018 r. nr (...), na podstawie art. 83 ust. 1 z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1778) w związku z art. 477¹³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 155) -Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

zmienił decyzję ZUS nr (...) z 9 marca 2015 r. o przeniesieniu na S. P. odpowiedzialności za zobowiązania Spółdzielni (...) z siedzibą w B. w zakresie wysokości zaległości spółdzielni, w ten sposób, że orzekł, iż odpowiada on za zaległości spółdzielni:

1. na ubezpieczenie zdrowotne za okres 9/2010-5/2011 w kwocie 42.727,51 plus odsetki za zwłokę naliczone na dzień zaskarżonej decyzji, tj. 9.03.2015 r. w kwocie 20.895,00 zł plus koszty egzekucyjne w kwocie 8.594,70 zł

2. na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres 6/2010-5/2011 w kwocie 19.730,99 zł plus odsetki za naliczone na dzień zaskarżonej decyzji, tj. 9.03.2015 r. w kwocie 10.147,00 zł plus koszty egzekucyjne w kwocie 2.492,20 zł

• w pozostałym zakresie decyzja pozostała bez zmian

W odniesieniu do P. M. decyzja z dnia 12.06.2018 r. nr (...) na podstawie art. 83 ust. 1 z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1778) w związku z art. 477¹³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 155) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. uchylił decyzję ZUS nr (...) z 9 marca 2015 r. o przeniesieniu na odwołującego odpowiedzialności za zobowiązania Spółdzielni (...) z siedzibą w B.

Pozwany wniósł w tej sytuacji w piśmie procesowym o umorzenie postępowania w sprawie z odwołania Pana P. M. i oddalenie odwołania w zakresie ponoszenia przez S. P. odpowiedzialności za zaległości Spółdzielni w wysokości określonej w decyzji z dnia 12.06.2018r. nr (...) a w pozostałym zakresie o umorzenie postępowania.

Pozwany wskazał, że w trakcie toczącego się postępowania sądowego, wobec stanowiska biegłego sądowego z dziedziny rachunkowości, Zakład dokonał ponownego rozliczenia konta płatnika Spółdzielni (...) w wyniku, które ustalono, że konto wykazuje zaległości za okres 06/2010-05/2011 w łącznej wysokości 104.587,40zł, tj. niższej niż wskazane w decyzji z dnia 9 marca 2015r. nr (...). Pozwany wskazał, że konto płatnika nie wykazuje zaległości za okres w którym P. M. pełnił funkcję członka zarządu Spółdzielni.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Odwołanie S. P. zasługiwało na uwzględnienie.

W odniesieniu do odwołania P. M. stwierdzić należy, że po uchyleniu zaskarżonej decyzji przez organ rentowy postępowanie w tej sprawie podlegało umorzeniu. Postępowanie z odwołania P. M. podlegało umorzeniu, w związku z wydaną w dniu 12 czerwca 2018r. decyzją (...) Oddział w B. nr (...) o uchyleniu zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 477¹³. § 1 k.p.c. zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji lub orzeczenia uwzględniającego w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji lub orzeczenia nie ma wpływu na bieg sprawy. Skoro zatem zaskarżona decyzja została w całości uchylona, postępowanie podlegało umorzeniu w całości. Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w punkcie I wyroku.

Umorzeniu podlegało również w części postępowanie z odwołania S. P. od decyzji z dnia 9 marca 2015r. Organ rentowy wydał w dniu 12 czerwca 2018r. decyzję nr (...) w której zmienił zaskarżoną decyzję, częściowo uwzględniając żądania odwołującego S. P. – w związku z powyższym w tym zakresie postępowanie z odwołania S. P. od decyzji z dnia 9 marca

2015r. również na podstawie art. 477¹³. § 1 k.p.c. podlegało umorzeniu - w zakresie wskazanym w sentencji wyroku w punkcie III.

Merytorycznie zatem Sąd Okręgowy rozstrzygał w przedmiocie zasadności decyzji z dnia 9 marca 2015r. i decyzji z dnia 12.06.2018 r. co do przeniesienia na S. P. odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanej spółdzielni (...) za zaległości z tytułu:

1. kosztów egzekucyjnych wynikających z egzekucji w sposób przymusowy składek na FUS
2. zaległych składek na FUZ za okres od 9/2010 do 5/2011 z odsetkami i kosztami egzekucyjnymi
3. zaległych składek na FP i FGSP za okres od 6/2010 do 5/2011 z odsetkami i kosztami egzekucyjnymi.

Sąd zważył, że w okresie, w których powstały wyżej wymienione zaległości S. P. pełnił funkcję likwidatora spółdzielni. Członkiem jej zarządu był bowiem od dnia 1 marca 2002 roku, a na mocy uchwały nr 01/2010 Walnego Zgromadzenia z dnia 24 marca 2010 roku Spółdzielnię postawiono w stan likwidacji, a odwołującego ustanowiono jej likwidatorem.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2014 r. I UZP 3/13 wskazano, że w mającym zastosowanie w sprawie niniejszej stanie prawnym likwidator nie ponosił odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanej spółdzielni. Sąd Najwyższy, wydając ta uchwałę, dokonał wykładni przepisów ordynacji wyborczej w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016r. Właśnie ten stan prawny obowiązujący w tym czasie ma zastosowanie w sprawie niniejszej, albowiem sporne zobowiązania z tytułu zaległości składkowych spółki powstały przed 1 stycznia 2016r. kiedy to nie istniał jeszcze przepis art. 116b Ordynacji podatkowej, dodany dopiero ustawą z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 r. poz. 978), który to przepis konstytuuje odpowiedzialność likwidatorów innych osób prawnych niż spółki prawa handlowego (a zatem również likwidatorów spółdzielni) za zaległości podatkowe tych osób prawnych powstałe w czasie likwidacji. Skoro zatem norma taka nie obowiązywała w czasie, którego dotyczy spór, nie można jej stosować do stanu faktycznego sprawy niniejszej. Stanowisko ZUS jakoby było to możliwe, jest błędne.

Do 1 stycznia 2016r. likwidator spółdzielni nie ponosił odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanej spółdzielni. Sąd Najwyższy w powołanej uchwale przedstawił uzasadnienie stanowiska, dlaczego odpowiedzialności za długi spółdzielni w ówczesnym stanie prawnym likwidatorowi przypisać nie było można. Sąd Najwyższy wskazał, że stosownie do treści art. 107 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i 32 ustawy systemowej, za zaległości składkowe odpowiadają całym swoim majątkiem solidarnie z płatnikiem również osoby trzecie, ale wyłącznie w przypadkach i w zakresie przewidzianym w Ordynacji. Zakresem podmiotowym art. 116a Ordynacji w związku z art. 31 i art. 32 ustawy systemowej objęci są członkowie organów zarządzających innymi niż spółki kapitałowe osobami prawnymi, którzy ponoszą odpowiedzialność za zaległości składkowe tych osób prawnych. Zgodnie z brzmieniem art. 38 k.c., osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie. Sąd Najwyższy w uchwale tej wskazał, że z wykładni językowej art. 116a Ordynacji podatkowej wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że dotyczy on wyłącznie tych osób, które pełnią funkcje organów danej osoby prawnej w myśl przepisów regulujących jej ustrój. W odniesieniu do spółdzielni jest to ustawa - Prawo spółdzielcze, zgodnie z którą organami spółdzielni są: walne zgromadzenie, rada nadzorcza i zarząd (art. 35 § 1), przy czym tylko zarząd kieruje działalnością spółdzielni i reprezentuje ją na zewnątrz (art. 48 § 1).

Dalej w tej uchwale Sąd Najwyższy wywiódł, że status prawny likwidatora spółdzielni reguluje art. 119 § 1 Prawa spółdzielczego, stanowiący że do likwidatora stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zarządu spółdzielni i członków zarządu, jeżeli przepisy o likwidacji nie stanowią inaczej. Po pierwsze zatem, nie jest on organem spółdzielni, po drugie zaś, przepisy dotyczące zarządu można stosować w odniesieniu do likwidatora tylko subsydiarnie i tylko odpowiednio. Likwidator jest przedstawicielem ustawowym osoby prawnej, zmierzającym do zakończenia jej bytu. Przedstawiciel ustawowy, w odróżnieniu od organu, nie wchodzi w skład struktury organizacyjnej osoby prawnej, ma odrębną od osoby prawnej podmiotowość prawną, nie jest trwale związany z bytem osoby prawnej, a nadto, podczas gdy organ objawia wolę osoby prawnej, przedstawiciel, działając w imieniu osoby prawnej, objawia swą własną wolę. Przedstawiciel ustawowy działa jedynie w sytuacji czasowej niemożności realizowania zdolności do

czynności prawnych przez organ osoby prawnej i pomimo pewnych podobieństw nie może być uznawany za organ osoby prawnej.

Sąd Najwyższy następnie podkreślił, że występują zasadnicze różnice pomiędzy odpowiedzialnością likwidatorów spółek na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych a odpowiedzialnością na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej, które nie pozwalają przenosić wprost poglądów wyrażonych w odniesieniu do zobowiązań prywatnoprawnych spółki na jej zobowiązania publicznoprawne. Uregulowania zasad odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania podatkowe (składkowe) nie są bowiem prostym odwzorowaniem w prawie podatkowym zasad zawartych w przepisach prawa handlowego (art. 299 k.s.h.). Ordynacja podatkowa zawiera w tym przedmiocie uregulowania własne, inaczej kształtując zakres i przesłanki omawianej odpowiedzialności. Odpowiedzialność osób trzecich jest instytucją prawną wiążącą skutki istnienia zobowiązania podatkowego z podmiotem innym niż podatnik. Osoby trzecie ponoszą więc odpowiedzialność za cudzy dług, a orzeczenie o odpowiedzialności osób trzecich nie uwalnia dłużnika (podatnika) od odpowiedzialności. Odpowiedzialność tej osoby ma zatem charakter gwarancyjny. Jest odpowiedzialnością posiłkową (subsydiarną), występuje dopiero w dalszej kolejności. Nie ma tu domniemania winy, organ nie bada istnienia związku przyczynowego. Odpowiedzialność tych osób ma zatem charakter odpowiedzialności wyjątkowej.

Sąd Najwyższy wskazał, że art. 116a (podobnie jak art. 116) Ordynacji podatkowej (w związku z art. 31 i art. 32 ustawy systemowej) reguluje odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne osób prawnych. Nakładanie danin publicznych należy zaś do tak zwanej wyłączności ustawowej. Zgodnie bowiem z art. 84 Konstytucji RP, każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie, a według art. 217 Konstytucji RP, nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Powyższa norma konstytucyjna nie oznacza tylko obowiązku uregulowania tych kwestii w ustawie. Zgodnie bowiem z zasadą określoności, powyższe elementy powinny być uregulowane w akcie rangi ustawowej w sposób bardzo precyzyjny, przejrzysty i jasny. Z zasady demokratycznego państwa prawnego wynika, że każda regulacja prawna ingerująca w prawa i wolności obywatelskie musi spełniać wymóg dostatecznej określoności. Należy przez to rozumieć precyzyjne wyznaczenie dopuszczalnego zakresu ingerencji (por. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 czerwca 1992 r., U 6/92, OTK 1992 nr 1, poz. 13.). Adresat normy prawnej musi bowiem wiedzieć, że jest ona do niego skierowana i w jaki sposób ma się zachować (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 listopada 1998 r., K 39/97, OTK 1998 nr 6, poz. 99). Nakaz określoności jest szczególnie istotny w prawie daninowym (por. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 marca 1994 r., K 13/93, OTK 1994 nr 1, poz. 6, z glosą R. Mastalskiego, PiP 1994 nr 7-8, s. 136).

Z powyższego wynika, że przepisy prawa publicznego regulujące odpowiedzialność osób trzecich, jako związane z nałożeniem podatku (obowiązku składkowego) i ingerujące w sferę prawa własności oraz innych praw i swobód, nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający. Wobec tego nie ma wystarczających przesłanek do stwierdzenia, że na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej odpowiedzialnością za zaległości podatkowe (składkowe) mógłby jako osoba trzecia być obciążony jakikolwiek inny podmiot niż wymieniony wyraźnie w ustawie. Likwidator spółdzielni nie odpowiada więc za zaległości składkowe tej spółdzielni na podstawie art. 116a Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej, albowiem z treści tego literalnie odczytywanego przepisu nie wynika, ażeby był objęty jego zakresem podmiotowym.

Mając powyższe poglądy na uwadze, Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy nie miał podstaw do przeniesienia na odwołującego S. P. odpowiedzialności za zaległości za składki na FUZ, FP i FGŚP za okres od czerwca 2010r. do maja 2011r., bowiem w tym czasie S. P. był już likwidatorem spółdzielni. Należności podatkowe spółdzielni, które powstały w spornym okresie, łącznie z należnościami ubocznymi, w tym odsetkami oraz kosztami egzekucyjnymi, będącymi konsekwencją wystawienia tytułów wykonawczych obejmujących sporne składki, w celu ich przymusowego dochodzenia, nie mogą zatem obciążać odwołującego.

Nie było również podstaw do przeniesienia na odwołującego S. P. odpowiedzialności za koszty egzekucyjne związane z przymusowym egzekwowaniem zaległych składek spółdzielni na FUS za okres, w którym, jak twierdził organ rentowy, odnotowujący S. P. był jeszcze prezesem spółdzielni.

Po pierwsze odnosząc się do tej kwestii wskazać należy, że jak sam organ rentowy wskazał to w załączniku do pisma z dnia 15 marca 2017r. (k. 152 akt) na koszty egzekucyjne związane z dochodzeniem zaległości na FUS w ustalonej decyzją kwocie składały się koszty wystawienia tytułów wykonawczych obejmujących zaległości za okres od grudnia 2009r. do września 2010. Już sama ta okoliczność świadczy o tym, że większa część tych kosztów dotyczyła składek należnych za okres, kiedy S. P. był likwidatorem, (od 24 marca 2010) czyli nie ponosił odpowiedzialności za same składki – należność główną a tym bardziej za koszty uboczne- tj. odsetki czy koszty egzekucyjne. A zatem nie ponosił już odpowiedzialności za składki począwszy od marca 2010r. gdyż termin płatności tych składek przypadał na dzień 15 kwietnia 2010r.

Odnosnie kosztów egzekucyjnych z tytułu dochodzenia składek na FUS za miesiące grudzień 2009r.- luty 2010 to również, zdaniem Sądu Okręgowego, brakuje podstaw do obciążenia tymi kosztami odwołującego.

Po pierwsze wskazać należy, iż samego pisma ZUS z dnia 7 sierpnia 2018r. (k. 372 akt) wynika, że za okres od 1 marca 2002r. do 23 marca 2010r. żadne zaległości spółdzielni nie występują. Sam ZUS stwierdza, że należności, którymi w zmieniającej decyzji z 12 czerwca 2018r. obciążono odwołującego to takie, które powstały już po tej dacie, czyli od dnia 24 marca 2010r. kiedy odwołujący był już likwidatorem, a jak wynika z przedstawionego wyżej wyводу Sądu, nie ponosił już odpowiedzialności.

Skoro zatem zlikwidowana spółdzielnia nie posiadała żadnych zaległości wobec ZUS do dnia 23 marca 2010r. z tytułu zaległych składek, to tym bardziej nie mogła posiadać zaległości z tytułu kosztów egzekucyjnych z tytułu przymusowego egzekwowania tych należności. Wskazać też należy, że w przypadku przymusowego egzekwowania należności na podstawie tytułu wykonawczego kwoty uzyskane w związku z egzekucją w pierwszej kolejności zaliczane są na koszty, a dopiero potem na należność główną i odsetki (art. 115 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji)

Dodatkowo należy podkreślić, odnośnie kosztów egzekucyjnych dotyczących składek na FUS za okres od 12/09 do 3/2010, że tytuły wykonawcze wystawione w celu egzekwowania tych należności, a wystawienie których związane było z powstaniem kosztów egzekucyjnych, były podstawą ustanowienia na nieruchomości, którą posiadała spółdzielnia, hipoteki przymusowej kaucyjnej na sumę 311.135,54/100 (Odpis z KW (...)) – k. 50 akta (...) Z treści wpisu w księdze wieczystej w dziale hipoteka wynika, że hipoteka ta została ustanowiona w celu zabezpieczenia należności z tytułu zaległych składek na fundusz ubezpieczeń społecznych za okres od 11/09 do 5/2010 według stanu nadzień 23.06.2010r.

Z załącznika do listy wierzytelności nr 1 wynika, że należności ZUS zabezpieczone hipotecznie zostały zakwalifikowane do II kategorii należności. Były to należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wraz z odsetkami oraz kosztami egzekucyjnymi na łączną kwotę 785.118,73 zł. – (kopia w naszych aktach- k. 190). Kwota ta z kategorii II w całości została zapłacona ZUS-owi w 3 transzach. Okoliczność ta potwierdza sam organ rentowy w piśmie z dnia 28.07.2017r. (k. 228 akt), wskazując, iż wpłaty od syndyka w kwocie 785.118,73 zł w kategorii II zostały rozliczone na należność z tytułu FUS za okresy od 9/2009 do 6/2011 wraz z odsetkami na dzień ogłoszenia upadłości oraz kosztami egzekucyjnymi.

Biorąc to pod uwagę niezrozumiałym i nielogicznym jest podtrzymywanie przez ZUS żądania przeniesienia na odwołującego odpowiedzialności za koszty egzekucyjne powstałe w celu wyegzekwowania zaległości na FUS za okres od 12/09 do 3/2010 skoro ten sam ZUS stwierdza, że w całości koszty te w wyniku postępowania upadłościowego zostały zaspokojone. Na marginesie jedynie Sąd Okręgowy wskazuje, że skoro hipoteka zabezpieczała należności z tytułu składek na FUS za okresy od 9/2009 do 5/2010r wraz z odsetkami i kosztami egzekucyjnymi, to uzyskana w wyniku egzekucji nieruchomości obciążonej tą hipoteka kwota winna być rozliczona na te właśnie należności, a nie

inne. Jeśli zatem to w wyniku niepoprawnych zarachowań ZUS kwoty uzyskane z egzekucji nieruchomości zostały zaliczone również na poczet składek za inne okresy (co wynika przecież z pisma ZUS z dnia 28.07.2017r) i w ten sposób jakieś koszty egzekucyjne z tytułu dochodzenia składek za okres 12/2009 – 03/2010 nie zostały zaspokojone, to wynika to wyłącznie z błędu ZUS i nie może obciążać odwołującego.

Zatem brak było podstaw do obciążenia odwołującego S. P. odpowiedzialnością także za koszty egzekucyjne wskazane w punkcie 1 decyzji z 9marca 2015r.

Mając powyższe na uwadze Sąd, uwzględniając odwołania S. P. zmienił obie zaskarżone decyzje, orzekając jak w punkcie IV sentencji wyroku – na podstawie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c.

W odniesieniu do kosztów procesu na wstępie zważyć należy, że w niniejszej sprawie sąd drugiej instancji już raz na skutek rozpoznania apelacji organu rentowego uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji, uchylając zaskarżone orzeczenie i przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, pozostawia temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Rozstrzygając o kosztach procesu w orzeczeniu kończącym postępowanie, Sąd I instancji, który ponownie rozpoznał sprawę w następstwie uchylenia wyroku przez sąd II instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego winien orzec o całości kosztów poniesionych i należnych każdej ze stron od chwili wytoczenia powództwa, rozliczając je przy zastosowaniu reguł określonych w art. 98-110 k.p.c. w odniesieniu do wyniku sprawy zawartego w końcowym rozstrzygnięciu jakie przed nim zapadło (jest to bowiem orzeczenie kończące postępowanie w sprawie o jakim stanowi art. 108 § 1 k.p.c.).

W sytuacji, gdy sąd orzeka ponownie, po uchyleniu jego wyroku przez Sąd Apelacyjny i przekazaniu mu sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego, to przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania powinien mieć na uwadze ostateczny wynik tegoż postępowania i wysokość kosztów poniesionych przez strony w jego toku oraz wysokość kosztów postępowania odwoławczego, bez względu na fakt dwukrotnego orzekania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. (patrz postanowienia SN z dnia 10 lutego 2011r. (IV CZ 109/10) , 6 kwietnia 2011r. (I Cz 108/10) oraz z dnia 17 października 2011 r. (I Uz 33/11) – mające zastosowanie per analogiem do sytuacji faktycznej w niniejszej sprawie, czyli ponownego rozpoznawania sprawy przez Sąd pierwszej instancji po wcześniejszym uchyleniu wyroku przez Sąd drugiej instancji)

W niniejszym postępowaniu koszty procesu Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o art. 98 § 1. k.p.c, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), ponieważ w sprawie w całości przegrał organ rentowy.

Do sposobu wyliczenia kosztów procesu przysługujących P. M. reprezentowanemu przez adwokata J. J. zastosowanie mają przepisy dwóch rozporządzeń - rozporządzenia ministra sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przy wyliczeniu kwoty należnych kosztów zastępstwa prawnego za I instancję, ponieważ odwołanie wpłynęło 14 kwietnia 2015r. pod rządami tego rozporządzenia oraz rozporządzenie ministra sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz.U.2015.1800, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2016r. do dnia 26 października 2016r. - przy obliczeniu kosztów procesu za drugą instancję, ponieważ apelacja wpłynęła już 30 maja 2016r. pod rządami nowego rozporządzenia, w brzmieniu obowiązującym do dnia 26.10.2016r. Zgodnie z § 21 rozporządzenia z dnia 22.10.2015r. (nowego) do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie nowego rozporządzenia stosuje się wprawdzie przepisy dotychczasowe, ale wyłącznie do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. A zatem przy ustalaniu kosztów za drugą instancję, mają już zastosowanie przepisy rozporządzenia nowego czyli z 22.10.2015r.

Koszty zastępstwa prawnego Sąd Okręgowy ustalił według wartości przedmiotu sporu, która wynosiła 29.353,31 zł- (k 8a)akta VI U 1001/15(VI U 217/16). W I instancji- stawka minimalna przy wps od 10.000- 50.000 zł wynosiła

2.400 zł (§ 6. punkt 5 rozporządzenia z 28.09.2002r.) Natomiast należność z tytułu kosztów zastępstwa prawnego za instancję drugą to kwota 3.600 zł (§ 10. ust 1. punkt 2 nowego rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym do dnia 26 października 2016r.) Stawki minimalne za prowadzenie sprawy w postępowaniu apelacyjnym wynoszą przed sądem apelacyjnym - 75% stawki minimalnej. Stawka minimalna według nowego rozporządzenia przy w.p.s. od 10.000 – 50.000 to 4.800 zł (§ 2.pkt 5 rozporządzenia z 22.10.2015r.w pierwotnym brzmieniu) a zatem należne wynagrodzenie za II instancję winno być wyliczone według wzoru $75\% \times 4.800$, co daje kwotę 3.600 zł. Łącznie koszty zastępstwa prawnego w sprawie P. M. wyniosły kwotę 6.000 zł.

Koszty procesu dla S. P. obliczone zostały od w.p.s. w kwocie 225.518,31 zł. Odwołanie S. P., reprezentowanego przez radcę prawnego B. K. wpłynęło 13 kwietnia 2015r. pod rządami rozporządzenia ministra sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Zgodnie z § 6. pkt 7 tego rozporządzenia stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 200.000 zł - 7.200 zł – i to jest kwota zastępstwa należna temu odwołującemu za I instancję.

Natomiast apelacja organu rentowego wpłynęła w dniu 31 marca 2016r. pod rządami nowego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity) w brzmieniu obowiązującym do dnia 26.10.2016r.

Zgodnie z § 10 ust 1 punkt 2 tego rozporządzenia w pierwotnym brzmieniu, mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, stawki minimalne wynoszą za prowadzenie sprawy w postępowaniu apelacyjnym przed sądem apelacyjnym - 75% stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100% stawki minimalnej, w obu przypadkach nie mniej niż 240 zł.

Natomiast z § 2 punkt 7 tego rozporządzenia w pierwotnym brzmieniu wynikało, że stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy: powyżej 200 000 zł do 2 000 000 zł – 14.400 zł;

Zatem należna opłata za II instancje to $75\% \times 14.400$ co daje 10.800 zł

Łącznie koszty zastępstwa prawnego w sprawie S. P. wyniosły kwotę 18.000 zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie II i V wyroku na podstawie art.98 k.p.c. oraz powołanych wyżej przepisów.

SSO Ewa Milczarek